

18. 7. 2001

ID: 10880

Součást věci (z judikatury)

Znehodnocením věci ve smyslu § 120 obč.zák. nemusí být jen ztráta hodnoty peněžní, nýbrž může jít i o znehodnocení funkční, estetické či jiné. Znehodnocením se míní stav, kdy hlavní věc v porovnání se stavem před oddělením její součásti slouží svému původnímu účelu méně kvalitně nebo mu nemůže sloužit vůbec.

Znehodnocením věci ve smyslu § 120 obč.zák. nemusí být jen ztráta hodnoty peněžní, nýbrž může jít i o znehodnocení funkční, estetické či jiné. Znehodnocením se míní stav, kdy hlavní věc v porovnání se stavem před oddělením její součásti slouží svému původnímu účelu méně kvalitně nebo mu nemůže sloužit vůbec.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19.6.2001, sp.zn. 22 Cdo 2250/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců: A/ J. L. a B/ I. L., zastoupených advokátem, proti žalovaným: 1/ M. Š. a 2/ E. Š., zastoupeným advokátem, o vydání věcí, ve věci vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 9 C 1191/93, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 23. května 1996, čj. 29 Co 178/96-37, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 23. května 1996, čj. 29 Co 178/96-37, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, jako soud odvolací rozsudkem ze dne 23. května 1996, čj. 29 Co 178/96-37, k odvolání žalovaných změnil rozsudek Okresního soudu v Liberci (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 30. března 1995, čj. 9 C 1191/93-26, v části žalobě vyhovující tak, že „se zamítá žaloba ohledně vydání jedné rohové skříně, knihovny, kompletní skřínky a botníku s požadavkem tyto věci uvést do původního stavu, v jakém se nacházely před odvezením z domu čp. 204 v M., včetně jejich zabudování“, a že „v části žalobu zamítající zůstává rozsudek nedotčen“. Dále rozhodl o nákladech řízení před soudem prvního stupně a o nákladech řízení před soudem odvolacím.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobci se stali na základě kupní smlouvy, uzavřené 11. 10. 1991 s Obecním úřadem v M., spoluvlastníky domu čp. 204 v M. V tomto domě bydleli do roku 1991 žalovaní, kteří při skončení jeho užívání z něho vystěhovali a odvezli věci a zařízení, které považovali za svůj majetek. Žalobci se domáhali, aby žalovaní do uvedeného domu vrátili a uvedli do původního stavu rohovou skřín, knihovnu, kompletní skřínku a botník, a dále sedm polic, tresor a stojací hodiny, vše v hodnotě 75.000,- Kč, a kuchyňskou přepážku bez ceny, neboť šlo o součást jimi koupeného domu. Okresní soud zjistil, že knihovna byla původně pevně zabudována do dřevěného obložení pracovny, botník do obložení v předsíni a rohová skřín s kompletní skřínkou tvořily s knihovnou

soubor, jehož odstraněním došlo k estetickému znehodnocení věci hlavní. Šlo tedy ve smyslu § 120 odst. 1 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“) o věci tvořící součást nemovitosti, kterou žalobci získali kupní smlouvou. Protože součást věci přechází bez dalšího na nabyvatele věci hlavní, rozhodl o povinnosti žalovaných ve smyslu § 126 odst. 1 ObčZ věci žalobcům vydat. U dalších žalobci požadovaných věcí soud neshledal, že by šlo o součást nemovitosti a že by byly tudíž ve vlastnictví žalobců.

Odvolací soud ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, a dále z fotografické dokumentace předložené žalovanými odvolacímu soudu učinil právní závěr, že předměty, jejichž vydání žalobci požadovali, jsou samostatnými věcmi. Jde o věci samostatně funkční, jimiž lze vybavit kteroukoliv obytnou místnost. Netvořily součást, ani příslušenství obytných místností, nebyly součástí vestavěného kompletu tvořeného dřevěným obložením stěn domu a nebyly jeho součástí. Jen skutečnost, že byly pořízeny z materiálu, který vzhledově doplňoval obložení, nemohla postačovat k závěru, že tyto věci byly součástí dřevěného kompletu. Výklad soudu prvního stupně odvolací soud považoval za extenzivní, přesahující rámce zákona, neboť podle § 120 odst. 1 ObčZ je součástí věci to, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila, součást s věcí hlavní představuje jeden předmět a jejich oddělením by věc již nebyla touž věcí anebo by nemohla sloužit svému účelu, či by byla stejnou věcí, ale vadnou. O takový případ se v daném případě nejednalo. Bylo prokázáno, že se žalovaní odvozem věcí stali jejich držiteli, aniž by bylo naopak prokázáno, že by jejich vlastníky byli žalobci. Uzavřel, že s ohledem na to žalobci neprokázali, že by byli aktivně legitimováni k podání vlastnické žaloby. Nedostatek aktivní legitimace na jejich straně vedl k zamítnutí žaloby.

Proti rozsudku odvolacího soudu podávají žalobci dovolání, ve kterém uplatňují dovolací důvod ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) občanského soudního řádu ve znění do účinnosti novely provedené zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen „OSŘ“). Uvádějí, že kupní smlouvou z 11. 10. 1991 se stali bezpodílovými spoluvlastníky domu čp. 204 v M. a součástí domu byly i vnitřní úpravy, to je obložení stěn. Vnitřní úpravy, to je omítky a obložení, se staly součástí domu a nelze je odstranit bez jeho znehodnocení, a to nejen fyzického, ale též estetického. Knihovna, rohová skříň, kompletní skříňka a botník jsou věcmi, které byly nesporně zabudovány do interiéru domu a jejich odstranění znamenalo znehodnocení místností i celého objektu. Jejich odstraněním vznikly hluché prostory, které bude nutné nahradit dalším obložením nebo omítkou. Vnitřní úpravy domu byly prováděny současně se stavbou domu, omítky byla v místnostech nahrazena dřevěnými obklady v podobě funkčních prvků, jejichž odstraněním byla stavba znehodnocena. Navrhují, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaní se k dovolání nevyjádřili.

Nejvyšší soud v řízení o dovolání postupoval podle procesních předpisů, platných k 31. 12. 2000 (část dvanáctá, hlava první, bod 17 zák. č. 30/2000 Sb), a po zjištění, že dovolání je podáno osobami k tomu oprávněnými, je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) OSŘ, že je uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 OSŘ), dovoláním napadené rozhodnutí přezkoumal a shledal dovolání důvodným.

Problematikou součásti věci se zabýval rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 29. 7. 1999, sp.

zn. 25 Cdo 770/98, publikovaný v Právních rozhledech č. 10/2000. „Podle § 120 odst. 1 ObčZ součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž by se tím věc znehodnotila. Právní institut součástí věci je zákonným vyjádřením skutečnosti, že existují věci, jakožto hmotné předměty, které lze z hlediska právní teorie charakterizovat jako věci složené, tedy věci, které jsou vnitřně strukturovány a tvořeny relativně samostatnými částmi více nebo méně vzájemně spojenými. Zákon staví samostatnost věci ve vztahu k věci jiné na dvou kritériích: 1) na vzájemné sounáležitosti a 2) na míře jejich oddělitelnosti. První kritérium představuje spíše subjektivní rovinu, neboť "to, co k věci podle její povahy náleží" se určuje do značné míry podle lidských zvyklostí, zkušeností a norem vztahujících se ke konkrétní věci. Míra sounáležitosti se pak posuzuje prostřednictvím povahy té věci, která je považována za věc podstatnější, určující, a tedy ve vztahu více věcí za věc tzv. hlavní. Zákonný text touto obecnou úpravou dává prostor k individuálnímu posouzení, jaké vlastnosti věc hlavní vykazuje, aby odtud bylo možno odvíjet úvahy, zda jiná relativně samostatná věc k ní "patří" natolik neodmyslitelně, že nemůže již být považována za věc odlišnou. Druhé kritérium je více objektivní a sleduje spojení věcí především ve smyslu fyzickém. Formulace "nemůže být oddělena, aniž by se tím věc znehodnotila" však nevylučuje možnost faktické separace věcí, naopak vlastně v důsledcích jejich oddělení spatřuje měřítko samostatnosti věcí. Charakter "oddělení" zákon nestanoví, a tedy nutně tento pojem musí zahrnovat celou škálu způsobů od přímých zásahů do hmotné podstaty věci (např. vybourání vestavěných oken domu), přes zásahy které neničí podstatu věci (např. odmontování kola automobilu), po pouhé volně proveditelné odnětí věci (např. odnesení bezdrátového sluchátka od telefonního aparátu). Definici součástí věci pak z tohoto pohledu vyhovují ty případy, kdy oddělení kterýmkoliv z uvedených způsobů znamená pro věc hlavní (nikoliv též pro její oddělovanou součást) újmu na její hodnotě. Znehodnocením nemusí být ovšem jen ztráta hodnoty peněžní (byť ta bývá zpravidla výsledným odrazem ztráty jakýchkoliv jiných hodnot), nýbrž může jít i o znehodnocení funkční, estetické či jiné. Jinými slovy řečeno se znehodnocením míní stav, kdy hlavní věc v porovnání se stavem před oddělením její součásti slouží svému původnímu účelu méně kvalitně nebo mu nemůže sloužit vůbec. Teprve faktické oddělení součásti doprovázené znehodnocením věci hlavní přináší právní důsledek, že dřívější součást se stává věcí samostatnou a na dosavadní hlavní věci nezávislou".

Rozhodnutí o tom, jde-li o součást věci, vyplývá z úvahy soudu, která vychází z uvedených kritérií. Dovolací soud může úvahu soudů, učiněnou ohledně součástí věci v nalézacím řízení přezkoumávat jen z toho hlediska, zda v nalézacím řízení byla vzata do úvahy všechna rozhodná kritéria a zda nejde o úvahu zjevně nepřiměřenou. V projednávané věci není úvaha odvolacího soudu úplná.

Soud prvního stupně opřel úvahu o tom, že sporné věci tvořily součást domu, o estetické posouzení. Odvolací soud, který dospěl k závěru, že o součást domu nešlo, se však estetickým posouzením věci nezabýval; zejména neuvedl, zda po odstranění nábytku nebude třeba provést stavební úpravy, které by byly nutné k tomu, aby dům vyhovoval obecným estetickým požadavkům. Samotná skutečnost, že nábytek může být umístěn ve kterékoliv jiné místnosti totiž ještě nevylučuje možnost, že po jeho odstranění dojde ke znehodnocení domu, ve kterém byl umístěn. Právně významné však není jakékoliv estetické znehodnocení domu; je např. zjevné, že obraz pověšený na zdi není součástí domu, i když jeho odstranění může estetické vnímání domu snížit (dům by byl pěknější s obrazem než je bez něj), stejně tak jako nejde o případy, kdy nábytek je postaven tak, aby zakryl vady stavby, přičemž ve stejné funkci by bylo možno umístit i jiný kus nábytku. Nicméně pro posouzení, zda nábytek je součástí domu je významné zjištění, zda jeho odstranění vyvolá nutnost provedení dodatečných úprav stěn, byť i za účelem odstranění estetických vad. Takové zjištění je pak třeba zhodnotit společně se skutečnostmi, týkajícími se shora uvedených kritérií, přičemž je třeba přihlídnout i k obecným zvyklostem a zkušenostem vztahujícím se ke konkrétní věci.

Vzhledem k tomu, že odvolací soud vycházel z jiného právního názoru, když se nezabýval estetickým posouzením věci ve shora uvedeném smyslu, a otázkou, zda v důsledku odstranění nábytku nedošlo ke znehodnocení domu, je jeho závěr o tom, že předmětný nábytek nebyl součástí domu, předčasný. Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241 odst. 3 písm. d) OSŘ].

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)